

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 466

van **MIEKE SCHAUVLIEGE**

datum: 16 december 2021

aan **LYDIA PEETERS**

VLAAMS MINISTER VAN MOBILITEIT EN OPENBARE WERKEN

Oosterweelwerken - Grondverzet Lantis en PFAS-concentraties

De werken van Lantis aan de Oosterweelverbinding zijn in volle ontwikkeling. Velen vragen zich af wat de precieze impact van de PFAS-verontreiniging op de bouwwerf is.

1. Graag informeer ik naar de achterliggende motivatie van de recente aanpassing van de vergunning voor het storten van slib in de Schelde (aangevraagd door het Departement MOW).
2. Is het mogelijk een overzicht te bezorgen van de plannen voor de grond die uit de Scheldetunnel (en eventueel andere locaties van Oosterweel) wordt ontgraven? Graag inclusief oorsprong, hoeveelheden grond en bijbehorende PFOS- en PFAS-concentraties en locatie van storting in de Schelde of locatie van afvoer/verwerking. Indien de PFAS-concentraties niet bekend zijn, ook graag vermelden.
3. Graag vraag ik alle resultaten op van bijkomende PFAS-metingen die Lantis uitvoerde op rechteroever in 2021.
 - a) Bij overschrijding van de bodemsaneringsnorm, graag de vermoedelijke vervuiliingsbron vermelden.
 - b) Indien er andere relevante PFAS-ontwikkelingen zijn sinds juni 2021, al dan niet met een impact op de bouwwerken, ook graag toelichten.
4. Graag een timing voor de aanleg van de veiligheidsberm, met voor de aangevoerde gronden graag de oorsprong, hoeveelheden grond en bijbehorende PFOS- en PFAS-concentraties vermelden.

ANTWOORD

op vraag nr. 466 van 16 december 2021

van **MIEKE SCHAUVLIEGE**

1. De toegankelijkheid van de maritieme toegangswegen in de Schelde worden, op het grondgebied van Vlaanderen, gevrijwaard door o.a. het uitvoeren van onderhoudsbaggerwerken. De afdeling Maritieme Toegang geeft mee dat om deze onderhoudsbaggerspecie terug te mogen deponeren in de rivier, er in 2017 twee vergunningen werden afgeleverd, beiden voor een periode van 20 jaar. (één vergunning provincie Oost-Vlaanderen, en één vergunning in provincie Antwerpen) Eén van de vergunde stortzones (genoemd Oosterweel) bevindt zich boven de locatie waar de Schelde-tunnel ten behoeve van Oosterweelverbinding gebouwd zal worden. Tijdens de bouwphase van de Schelde-tunnel kunnen er vlak bij de bouwzone van de Schelde-tunnel geen stortactiviteiten plaats vinden. Zodat er een wijziging van de stortstrategie aangevraagd diende te worden, als afwijking op de bestaande vergunningen.

De aanpassing van de bestaande vergunningen heeft betrekking op 4 verschillende aspecten:

- 1) Het administratief in overeenstemming brengen van de milieuvergunningsbesluiten van provincie Oost-Vlaanderen en de provincie Antwerpen
- 2) Het aanpassen van de vergunde stortstrategie voor onderhoudsbaggerwerken van afdeling Maritieme Toegang (aMT) in de Zeeschelde, doordat er niet gestort kan worden op de huidige vergunde stortzone Oosterweel gedurende de werken in de Zeeschelde i.f.v. de bouw van de Oosterweelverbinding
- 3) Het storten van aanleg- en onderhoudsbaggerspecie afkomstig van de bouw van de Scheldetunnel door Lantis/TM COTU in de Zeeschelde
- 4) Het in dienst nemen van een stortzone voor de afzet van zandige specie afkomstig van onderhoudsbaggerwerken uitgevoerd door aMT ter hoogte van Wintam (heeft geen raakvlakken met werken Oosterweel en betreft een optimalisatie).

De vergunde maximale stortcapaciteit bedraagt 10.000.000 m³ en betreft geen wijziging t.o.v. de lopende vergunningen. De hoeveelheden die afdeling Maritieme Toegang en Lantis/TM COTU wensen af te zetten blijven binnen eerdere maximaal vergunde capaciteiten. Het betreft hier een vergunning die enkel geldig is voor de specie die oorspronkelijk in de Schelde aanwezig was en, indien de milieuhygiënische kwaliteiten het toelaat, weer terug in de Schelde geplaatst worden.

2. Voor het antwoord m.b.t. stortingen in de Schelde verwijs ik naar de nota "OWL2-03622-LAN-NOT-W30-000001 - Bespreking milieuhygiënische kwaliteit aanlegspecie Scheldetunnel". Deze nota maakt deel uit van de omgevingsvergunningsaanvraag. Daarin wordt de de milieuhygiënische kwaliteit besproken van de aanlegspecie die vrijkomen tijdens de aanleg van de Schelde-tunnel.

De direct voor de vraagstelling relevante passages zullen hieronder hernoemen worden.

De terug te storten gronden betreffen enkel aanleg- en onderhoudsbaggerspecie die vrijkomt bij de bouw van de Scheldetunnel (en geen andere locaties van Oosterweel).

Bij de ontgraving van de tijdelijk te verplaatsen vaargeul en Schelde-tunnel zullen volgende hoeveelheden aan riviergrond vrijkomen. De oorsprong (i.e. verwijzing naar de zones uit het Technisch Verslag), hoeveelheden grond en de stortlocatie in de Schelde worden weergegeven in onderstaande tabel als aanlegbaggerspecie:

Stortzone	Grondsoort	Aangevraagde hoeveelheid aanlegspecie	Herkomst
Palingplaat	slib (aanleg)	400.000 m ³	KWZ 1 – Zone 310, 311, 312, 313, 314A en 314B
Schaar van Ouden Doel	zand	430.000 m ³	KWZ 1 – Zone 310, 313, 314A en 314B
Bocht van de Rijnkaai	wielsediment	155.000 m ³	KWZ 101 – Zone 301 KWZ 1 – Zone 311 en 312
	mengsel van zand en klei (overgang)	150.000 m ³	KWZ 101 – Zone 301 KWZ 1 – Zone 306, 309, 310, 311 en 312
	Boomse klei	470.000 m ³	KWZ 101 – Zone 301 KWZ 1 – Zone 306, 309, 310, 311 en 312

Gedurende de bouwfase dient de scheepvaart zo min mogelijk gehinderd te worden. Hiervoor wordt een tijdelijke vaargeul voorzien en de tunnel in verschillende bouwsegmenten gebouwd. Een volume van 1.000.000m³ onderhoudsbaggerspecie tijdens de bouwfase is bijkomend vergund. Dit betreft het volume dat in de zinksleuf van de tunnel en de tijdelijke vaargeul neerslaat (sedimenteert) tijdens volledige periode van de werkzaamheden. Dit slib zal ook op de stortzone Palingplaat teruggestort worden.

In het projectgebied bevindt zich verder een volume slib van ca. 100.000m³ waaraan een milieuhygiënische kwaliteit code 999 (specie niet geschikt voor herbruik als bodem of als bouwstof te verwerken) toegekend werd, gezien lokaal zeer hoge concentraties aan zware metalen en de heterogeniteit van het materiaal. Dit slib zal worden afgevoerd voor verwerking in een erkende verwerkingsinstallatie (grondrecyclagecentrum) en zal dan ook niet worden teruggestort in de Schelde.

Bijkomend op de hogere vermelde hoeveelheden zal een volume van ca. 885.000m³ zand en ca. 270.000m³ wielsediment (jonge klei) dat zal vrijkomen bij de natte ontgraving van de zinksleuf. Dit sediment zal tijdelijk gestockeerd worden in het Noordelijk Insteekdok in de Waaslandhaven en later na het afzinken van de tunnelementen gebruikt worden in de zone waar het initieel ontgraven werd voor het aanvullen van de zinksleuf, de heraanleg van de dijken en in het estuarien gebied op Linkeroever.

De nota "OWL2-03622-LAN-NOT-W30-000001 - Bespreking milieuhygiënische kwaliteit aanlegspecie Scheldetunnel" bevat de resultaten van analyses op PFOS, PFOA en som PFAS op de waterbodemplaten (zie ook samenvattende tabel hierna) die uitmaken van het technische verslag.

In waterbodestalen waarin PFOS, PFOA en/of PFAS gedetecteerd werden, variëren de concentraties tussen 0.1 en 1.4 µg/kg ds voor PFOS, tussen 0.1 en 0.12 µg/kg ds voor PFOA en tussen 0.2 en 7.8 µg/kg ds voor som PFAS.

Analysemonster	Boring	Diepte van (m-mv)	Diepte tot (m-mv)	X-coördinaat	Y-coördinaat	Zone	Totaal PFAS (µg/kg ds)	Perfluorooctane sulfonate (PFOS) (µg/kg ds)	Detectielimiet of meetwaarde (PFOS) (µg/kg ds)	< 3 µg/kg (PFOS)	Perfluorooctanoate (PFOA) (µg/kg ds)	Detectielimiet of meetwaarde (PFOA) (µg/kg ds)	< 3 µg/kg (PFOA)
S202	S202	690	740	150109	214493	KWZ 1 - 310	4.7	<2.35	D	Ja	<2.35	D	Ja
S209	S209	1060	1110	150514	214494	KWZ 1 - 310	3.24	<1.62	D	Ja	<1.62	D	Ja
S209	S209	1110	1160	150514	214494	KWZ 1 - 310	3.24	<1.62	D	Ja	<1.62	D	Ja
S209	S209	1160	1210	150514	214494	KWZ 1 - 310	3.24	<1.62	D	Ja	<1.62	D	Ja
S208	S208	820	870	150404	214438	KWZ 1 - 310	3.94	<1.97	D	Ja	<1.97	D	Ja
S208	S208	870	920	150404	214438	KWZ 1 - 310	3.94	<1.97	D	Ja	<1.97	D	Ja
PFAS_603	S603	440	490	149454	214420	KWZ 1 - 314A	1.7	0.1	M	Ja	0.1	M	Ja
PFAS_610	S610	610	660	149845	214441	KWZ 1 - 314B	0.2	0.1	M	Ja	0.1	M	Ja
PFAS_611	S611	1040	1090	150804	214398	KWZ 1 - 313	7.8	1.4	M	Ja	0.1	M	Ja
1_S601_1	S601	450	500	149844	214106	KWZ 1 - 311/312	0.2	<0.1	D	Ja	<0.1	D	Ja
1_S601_1	S601	500	550	149844	214106	KWZ 1 - 311/312	0.2	<0.1	D	Ja	<0.1	D	Ja
1_S601_1	S601	550	600	149844	214106	KWZ 1 - 311/312	0.2	<0.1	D	Ja	<0.1	D	Ja
1_S601_1	S601	600	650	149844	214106	KWZ 1 - 311/312	0.2	<0.1	D	Ja	<0.1	D	Ja
1_S601_1	S601	650	700	149844	214106	KWZ 1 - 311/312	0.2	<0.1	D	Ja	<0.1	D	Ja
1_S601_1	S601	700	750	149844	214106	KWZ 1 - 311/312	0.2	<0.1	D	Ja	<0.1	D	Ja
7_S607	S607	380	410	150359	214540	KWZ 1 - 309	0.2	<0.1	D	Ja	<0.1	D	Ja
10_S707_1	S707	490	530	150227	214494	KWZ 1 - 310	0.23	0.11	M	Ja	0.12	M	Ja

In de KWZ 101 zones 301 en 306 werden PFAS-analyses uitgevoerd in de toplagen waarbij er overschrijdingen van de norm voor vrij hergebruik werden vastgesteld voor PFOS, PFOA en/of som PFAS. Zoals in de nota toegelicht wordt, worden deze toplagen niet nat ontgraven en maken ze geen deel uit van de aanlegbagger-specie die vrijkomt bij de aanleg van de Scheldetunnel. Vermits ze in die zin niet relevant zijn voor de beschrijving van de kwaliteit van de vrijkomende aanlegbagger-specie werden deze stalnames dan ook niet opgenomen in de overzichtstabel.

In de bijzondere voorwaarden van de stortvergunning is voor de aanlegspecie afkomstig van de Scheldetunnel (t.b.v. Oosterweelverbinding) volgende acceptatiecriteria opgelegd:

PFOS 1,5 µg/kg.ds en PFOA 1,0 µg/kg.ds. De acceptatiecriteria zijn strenger dan de beschikbare richtwaarden voor vrij hergebruik uit de grondverzetregelgeving (3 µg/kg.ds voor zowel PFOS als PFOA). Aanlegspecie met concentraties hoger dan de acceptatiecriteria mag niet teruggestort worden op een vergunde stortzones in de rivier. Voor de specie die niet voldoet aan de acceptatiecriteria moet andere bestemmingen gevonden worden door Lantis/COTU.

3. Lantis geeft mee dat de reeds verwerkte analyseresultaten raadpleegbaar zijn via het PFAS-dashboard dat te raadplegen is via deze link: <https://experience.arcgis.com/experience/ea4883140e7641019b2e0471fa071d55>.

Dit dashboard wordt ook steeds aangevuld naargelang de resultaten beschikbaar zijn (met beperkte vertraging omwille van de vereiste handelingen voor publicatie).

Momenteel zijn er nog geen bodemsaneringsnormen voor de parameters van de PFAS-groep beschikbaar. De OVAM heeft op 5 maart 2021 evenwel toetsingswaarden voor PFOS, PFOA gepubliceerd, dewelke dan ook tijdens de opmaak van de Technische Verslagen worden gehanteerd.

Globaal worden ter hoogte van het projectgebied Oosterweelknoop in de toplaag (0-1,5 m diepte) nog licht verhoogde concentraties aan PFAS-verbindingen vastgesteld. Er worden concentraties aan PFOS vastgesteld tot maximaal 9 µg/kg ds, maar in een aantal sleuven rond het Samgadok werden recent hogere concentraties gemeten (tussen 13 en 120 µg/kg ds). Hiervoor wordt verder onderzoek uitgevoerd.

In dezelfde lijn meten we concentraties PFAS tot maximaal 41 µg/kg, maar in de sleuven rond het Samgadok tot tussen de 58 en 123 µg/kg.

Binnen het projectgebied kanaalzone en R1 worden zeer lokaal enkele licht verhoogde concentraties aan PFAS-verbindingen in het vaste deel van de bodem vastgesteld.

Over het algemeen treffen we concentraties aan PFOS aan tot maximaal 7.5 µg/kg ds en concentraties PFAS tot maximaal 10.5 µg/kg.

De resultaten van de waterbodems van het insteedok (Samgadok), Amerikadok en het Straatsburgdok zijn nog niet verwerkt (proeven wel in uitvoering). In de waterbodem het Lobroekdok worden significante verhoogde concentraties aan PFAS-verbindingen vastgesteld die sterk afwijken van de omgeving (PFOS: tot 250 µg/kg met uitschieter van 810 µg/kg en PFAS: tot 360 µg/kg met uitschieter van 1115 µg/kg).

Wat betreft de vervuiliingsbron dient in het kader van de opmaak van de Technische Verslagen geen uitspraak gedaan te worden. Dit is trouwens heel complex, moeilijk te traceren en moeilijk aantoonbaar. Het is wel zo dat zeker niet alle vervuiling rechtstreeks te koppelen is aan de uitstoot van 3M.

Op het gehele projectgebied rechteroever worden eveneens licht verhoogde concentraties aan PFAS-verbindingen in het grondwater vastgesteld. Deze variëren sterk van locatie tot locatie en zijn niet rechtstreeks te koppelen aan de bodemverontreiniging. De resultaten van de grondwateronderzoeken zullen geïntegreerd worden op het DOV-portaal van de Vlaamse Overheid.

4. Bij arrest nr. 252.567 van 29 december 2021 beveelt de Raad van State de schorsing van de tenuitvoerlegging van de conformverklaring van 3 december 2021 van de actualisatie van het Technisch Verslag infrastructuurwerken Linkeroever dd. 19/12/2019, en de conformverklaring van dezelfde datum van de actualisatie van het Technisch Verslag Scheldetunnel en aansluiting Linkeroever dd. 21/11/2020. Als gevolg van dit arrest werd door Lantis beslist om alle werken in het kader van aanleg van de veiligheidsberm voor onbepaalde tijd stop te zetten.

Lantis geeft mee dat vanuit het project Scheldetunnel tot op heden 522m³ verwerkt werd en vanuit LO 4.431 m³. Dit betreft gronden met een verwachte concentratie PFAS > 70µg/kg ds (noot: dit is conform de conservatieve afbakening in het T.V. waarbij geen verdere detaillering van de concentraties wordt opgenomen – voor toepassing is geen bijkomend onderzoek naar de "exacte" concentratie noodzakelijk).